

פרק שירה

פרק שירה – מבוא ומעלת אמירתם

אמר רבי, כל העוסק בפרק שירה בעולם הזה, זוכה ללמד וללמד, לשמר ולעשות ולקיים, ותלמודו מתקיים בידו, ונצול מיצר הרע, ומפגע רע, ומחבוט הקבר, ומדינה של גיהינם, ומחבלו של משיח, ומאריך ימים, וזוכה לימות המשיח, ולחיי העולם הבא:

תניא אמר רבי אליעזר, כל האומר שירה זו בעולם הזה, זוכה ואומר לעולם הבא, שנאמר אז ישיר משה, שר לא נאמר אלא ישיר אותו לעתיד לבוא:

תניא רבי אליעזר הגדול אומר, כל העוסק בפרק שירה זה בכל יום, מעיד אני עליו שהוא בן העולם הבא, ונצול מפגע רע, ומיצר הרע, ומדין קשה, ומשטן, ומכל מיני משחית ומזיקין. גמור בכל לבבך ובכל נפשך לדעת דרכי ולשמור מצותי וחקי. נצור תורתך בלבבך ונגד עיניך תהיה יראתי. שמור פיך ולשונך מכל חטא ואשמה, ואני אהיה עמך בכל מקום שתלה, ואלמדה שכל ובינה מכל דבר. והוי יודע שכל מה שברא הקדוש ברוך הוא לא בראו כי אם לכבודו, שנאמר כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו.

אמרו חז"ל על דוד מלך ישראל, בשעה שסים ספר תהלים זכה דעתו עליו ואמר לפני הקדוש ברוך הוא, יש בריה שבראת בעולמך שאומרת שירות ותשבחות יותר ממני. באותה שעה נזדמנה לו צפרדע אחת, ואמרה לו, דוד אל תזוז דעתך עליך, שאני אומרת שירות ותשבחות יותר ממך. ולא עוד אלא כל שירה שאני אומרת ממשלת עליה שלשת אלפים משלים, שנאמר וידבר שלשת אלפים משל ויהי שירו חמשה ואסף. ולא עוד אלא שאני עוסקת במצוה גדולה, וזו היא המצוה שאני עוסקת בה, יש בשפת הים מין אחד שאין פרנסתו כי אם מן המים, ובשעה שהוא רעב נוטלני ואוכלני. זו היא המצוה. לקיים מה שנאמר אם רעב שונאך האכילהו לחם, ואם צמא השקהו מים, כי גחלים אתה חותה על ראשו, ווי ישלם לך. אל תקרי ישלם לך אלא ישלימנו לך:

פרק שירה – פרק ראשון

שמים אומרים: השמים, מספרים כבוד אל; ומעשה ידיו, מגיד הרקיע: (תהלים יט ב)

ארץ אומרת: ליהוה הארץ ומלוואה; תבל, ויִשְׁבִּי בָהּ: (תהלים פרק כד א) ואומר. מכנף הארץ זמרת שמענו צבי לצדיק: (ישעיהו כד טז)

גן עדן אומר: עורי צפון ובואי תימן, הפיחי גני יזלו בשמיו; יבא דודי לגנו, ויאכל פרי מגדיו: (שיר השירים ד טז)

גיהנם אומר: כי השביע נפש שקקה; ונפש רעבה מלא טוב: (תהלים קז ט)

מדבר אומר: יששום מדבר וציה; ותגל ערבה ותפרח כחבצלת: (ישעיהו לה א)

שדות אומרים: יהוה, בחכמה יסד ארץ; כונן שמים, בתבונה: (משלי ג יט)

מים אומרים: לקול תתו המון מים בשמים, ויעל נשאים מקצה ארץ (ירמיה נא טז)

ימים אומרים: מקלות מים רבים, אדירים משברי ים; אדיר במרום יהוה: (תהלים צג ד)

נהרות אומרים: נהרות ימחאו כף; יחד, הרים ירננו: (תהלים צח ח)

מעיינות אומרים: ונשרים כחללים כל מעיני בך: (תהלים פז ז)

פרק שירה – פרק שני

יום אומר: יום ליום יביע אמר; ולילה ללילה, יחזה דעת: (תהלים יט ג)

לילה אומר: להגיד בבקר חסדך; ואמונתך, בלילות: (תהלים צב ג)

שמש אומר: שמש ירח עמד זבלה; לאור חציה יהלכו, לנגה ברק חניתך: (חבקוק ג יא)

ירח אומרת: עשה ירח למועדים; שמש, ידע מבואו: (תהלים קד יט)

כוכבים אומרים: אתה הוא יהוה לבדך, אתה עשית את השמים שמי השמים וכל צבאם, הארץ וכל אשר עליה הימים וכל אשר בהם, ואתה מחיה את כלם; וצבא השמים לך משתחווים: (נחמיה ט ו)

עבים אומרים: ישות חשך סתרו, סביבותיו סכתו; חשכת מים, עבי שחקים: (תהלים יח יב)

עֲנֵנִי כְבוֹד אֹמְרִים: אֶף בְּרִי יִטְרִיחַ עָב; יִפְיץ, עֲנֵן אֹרֹז: (איוב לז יא)

רוח אומר: אִמֹר לְצַפּוֹן תִּנִּי, וּלְתִימָן אֵל תְּכַלְאִי; הִבֵּי־אֵי בְנֵי מֶרְחֹק, וּבְנוֹתֵי מִקְצֵה הָאָרֶץ:
(ישעיה מג ו)

בְּרָקִים אֹמְרִים: בְּרָקִים לְמֶטֶר עָשָׂה; מוֹצֵא רוּחַ מְאוֹצְרוֹתָיו: (תהלים קלה ז)

טל אומר: אֶהְיֶה כְּטַל לְיִשְׂרָאֵל, יִפְרַח כְּשׁוֹשְׁנָה; וְיָרֶךְ שְׂרָשָׁיו כְּלִבְנוֹן: (הושע יד ו)

גִּשְׁמִים אֹמְרִים: גִּשְׁם נִדְבּוֹת תִּנְיֹף אֱלֹהִים; נַחֲלֶתְךָ וְנִלְאָה, אֶתָּה כּוֹנֵנָתָה: (תהלים סח י)

פרק שירה – פָּרֶק שְׁלִישִׁי

אֵילָנוֹת שְׁבַשְׁדָּה אֹמְרִים: אִזְּ יִרְנְנוּ עֲצֵי הָעֵר; מִלִּפְנֵי יְהוָה, כִּי בָא לְשִׁפּוֹט אֶת הָאָרֶץ:
(דברי הימים א טז לג)

גִּפֶּן אֹמֶרֶת: כֹּה אָמַר יְהוָה, כֹּאֲשֶׁר יִמְצָא הַתִּירוֹשׁ בְּאֶשְׁכוֹל, וְאָמַר אֵל תִּשְׁחִיתֶהוּ, כִּי בִרְכָה בּוֹ; כֵּן אֶעֱשֶׂה לְמַעַן עֲבֹדִי, לְבִלְתִּי הַשְׁחִית הַכֹּל: (ישעיה סה ח)

תְּאֵנָה אֹמֶרֶת: נִצֵּר תְּאֵנָה יֹאכֵל פְּרִיָּה: (משלי כז יח)

רִמּוֹן אֹמֵר: כִּכְפֹּלַח הָרִמּוֹן רִקְתָּךְ, מִבַּעַד לְצִמְתָּךְ: (שיר השירים ד ג)

תְּמָר אֹמֵר: צִדִּיק כְּתֵמַר יִפְרַח; כְּאֶרֶז בְּלִבְנוֹן יִשְׁגֶּה: (תהלים צב יג)

תַּפּוּחַ אֹמֵר: כְּתַפּוּחַ בְּעֲצֵי הָעֵר, כֵּן דֹּדִי בֵּין הַבָּנִים; בְּצִלוֹ חִמַּדְתִּי וַיִּשְׁבַּתִּי, וּפְרִיּוֹ מִתּוֹק לִחְכִּי: (שיר השירים ב ג)

שִׁבְלַת חֲטִים אֹמֶרֶת: שִׁיר הַמַּעֲלוֹת; מִמַּעַמְקִים קָרָאתִיךָ יְהוָה: (תהלים קל א)

שִׁבְלַת שְׁעוּרִים אֹמֶרֶת: תִּפְלָה לְעֵבִי כִי יַעֲטֹף; וּלִפְנֵי יְהוָה, יִשְׁפֹּךְ שִׁיחוֹ: (תהלים קב א)

שָׂאֵר הַשְּׁבוּלִים אֹמְרִים: לָבֹשׁוּ כְרִים הַצֹּאן, וְעַמְקִים יַעֲטֹפוּ בָר; יִתְרוֹעְעוּ, אֶף יִשִּׁירוּ:
(תהלים סה יד)

יִרְקוֹת שְׁבַשְׁדָּה אֹמְרִים: תִּלְמִיָּה רֹוה נַחַת גְּדוּדִיָּה; בְּרִיבִים תִּמְגְּגֶנָה, צִמְחָה תִּבְרָךְ:
(תהלים סה יא)

דְּשָׂאִים אֹמְרִים: יְהִי כְבוֹד יְהוָה לְעוֹלָם; יִשְׁמַח יְהוָה בְּמַעֲשָׁיו: (תהלים קד לא)

פרק שירה – פרק רביעי

תרנגול אומר: בשעה שבא הקדוש ברוך הוא אצל הצדיקים בגן עדן, זולפים כל אילני גן עדן בשמים, ומרננים ומשבחים, ואז גם הוא מתעורר ומשבח:

בקול ראשון אומר: שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם, ויבוא מלך הכבוד: מי זה מלך הכבוד יהוה עזוז וגבור יהוה גבור מלחמה: (תהלים כד ז-ח)

בקול שני אומר: שאו שערים ראשיכם, ושאו פתחי עולם, ויבא מלך הכבוד: מי הוא זה מלך הכבוד יהוה צבאות, הוא מלך הכבוד סלה: (תהלים כד ט-י)

בקול שלישי אומר: עמדו צדיקים ועסקו בתורה, כדי שיהיה שכרכם כפול לעולם הבא:

בקול רביעי אומר: לישועתך קויתי יהוה: (בראשית מט יח)

בקול חמישי אומר: עד מתי עצל תשכב, מתי תקום משנתך: (משלי ו ט)

בקול שישי אומר: אל תאבה שנה פן תגרש; פקח עיניך שבע לחם: (משלי כ יג)

בקול שביעי אומר: עת לעשות ליהוה; הפרו, תורתך: (תהלים קיט קו)

תרנגלת אומרת: נתן לחם לכל בשר; כי לעולם חסדו: (תהלים קלו כה)

יונה אומרת: כסוס עגור כן אצפצף, אהגה כיונה; דלו עיני למרום, אדני עשקה לי ערבי: (ישעיה לח יד). אומרת יונה לפני הקדוש ברוך הוא, רבוננו של עולם, יהיו מזונותי מרורים כזית בידך, ואל יהיו מתוקים כדבש, על ידי בשר ודם:

נשר אומר: ואתה יהוה אלהים צבאות אלהי ישראל, הקיצה, לפקד כל הגוים; אל תחן כל בגדי און סלה: (תהלים נט ו)

עגור אומר: הודו ליהוה בכנור; בנגבל עשור, זמרו לו: (תהלים לג ב)

צפור אומר: גם צפור מצאה בית, ודרור קן לה אשר שתה אפרחיה, את מזבחותריה יהוה צבאות מלכי ואלהי: (תהלים פד ד)

סנונית אומרת: למען יזמרך כבוד ולא ידם; יהוה אלהי, לעולם אוֹדְךָ: (תהלים לג יג)

טסית אומרת: עזרי מעם יהוה; עשה, שמים וארץ: (תהלים קכא ב)

צִיָּה אוֹמֶרֶת: אֹרֶז לְצִדִּיק, וְלִישָׁרֵי לֵב שְׁמַחָה: (תהלים צז יא)

רִצְפִּי אוֹמֵר: נִחְמֹו נִחְמֹו עִמִּי; יֹאמֶר אֱלֹהֵיכֶם: (ישעיה מ א)

חֲסִידָה אוֹמֶרֶת: דִּבְרוּ עַל לֵב יְרוּשָׁלַיִם וְקְרְאוּ אֵלֶיהָ, כִּי מְלָאָה צָבָאָה, כִּי נִרְצָה עֲוֹנָה; כִּי לִקְחָה מִיַּד יְהוָה, כָּפָלִים בְּכָל חַטָּאתֶיהָ: (ישעיה מ ב)

עוֹרֵב אוֹמֵר: מִי יָכִין לְעֶרֶב, צִידֹו כִּי יִלְדֹו (וְלִדְיוֹ) אֶל אֵל יִשְׁעֹו: (איוב לח מא)

זֶרְזִיר אוֹמֵר: וְנוֹדַע בְּגוֹיִם זָרָעִם, וְצִאֲצִיאֵיהֶם בְּתוֹךְ הָעַמִּים; כָּל רֵאִיָּהֶם יִכִּירוּם, כִּי הֵם זָרַע בֶּרֶךְ יְהוָה: (ישעיה סא ט)

אֹז שְׁבִיבִית אוֹמֶרֶת: הוֹדֹו לַיהוָה קְרְאוּ בְשִׁמּוֹ; הוֹדִיעֹו בְּעַמִּים, עֲלִילוֹתָיו: שִׁירוּ לוֹ זִמְרוֹ לוֹ; שִׁיחוּ, בְּכָל נְפִלְאוֹתָיו: (תהלים קה א-ב)

אֹז הַבֵּר הַמְשׁוֹטֶטֶת בַּמִּדְבָּר: כִּשְׂרוּאָה אֶת יִשְׂרָאֵל עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה אוֹמֶרֶת . קוֹל קוֹרָא בַּמִּדְבָּר, פָּנוּ דֶּרֶךְ יי, יִשְׁרוּ בַּעֲרֵבָה מְסֵלָה לֵאלֹהֵינוּ: (ישעיה מ ג) וְעַל מְצִיאוֹת מְזוֹנוֹתֶיהָ בַּמִּדְבָּר אוֹמֶרֶת. אֲרוּר הַגִּבֹּר אֲשֶׁר יִבְטַח בְּאָדָם, בְּרוּךְ הַגִּבֹּר אֲשֶׁר יִבְטַח בַּיי וְהִיא יי מְבִטָּחוּ: (ירמיה יז ה-ז)

פְּרוֹגִיּוֹת אוֹמְרִים: בְּטַחוּ בַיהוָה עַד־עַד; כִּי בִיָּה יְהוָה, צוּר עוֹלָמִים: (ישעיה כו ד)

רַחֲמָה אוֹמֶרֶת: אֲשַׁרְקָה לָהֶם וְאֶקְבָּצֶם כִּי פְדִיתִים; וְרַבּוֹ כְּמוֹ רַבּוֹ: (זכריה י ח)

צִפֹּרֶת כְּרָמִים אוֹמֶרֶת: אֲשָׂא עֵינֵי אֵל הַהָרִים; מֵאֵין, יִבֹּא עֲזָרִי: (תהלים קכא א)

חֲסִיל אוֹמֵר: יְהוָה אֱלֹהֵי אֲתָהּ, אֲרוּמְמָךְ אוֹדָה שְׁמָךְ, כִּי עָשִׂיתָ פֶּלֶא; עֲצוֹת מֶרְחוּק אֶמוֹנָה אֲמֵן: (ישעיה כה א)

שְׁמַמִּית אוֹמֶרֶת: הִלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי שְׁמַע; הִלְלוּהוּ, בְּצִלְצְלֵי תְרוּעָה: (תהלים פרק קנ ה)

זָבֹב אוֹמֵר: בְּשָׁעָה שָׁאִין יִשְׂרָאֵל עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה, קוֹל אֹמֵר קְרָא, וְאֹמֵר מָה אֶקְרָא; כָּל הַבָּשָׂר חֲצִיר, וְכָל חֲסִידֹו כְּצִיץ הַשָּׂדֶה: יִבֶּשׂ חֲצִיר נָבֵל צִיץ, וְדָבָר אֱלֹהֵינוּ יָקוּם לְעוֹלָם: (ישעיה פרק מ ו-ח): בּוֹרָא נִיב שְׁפָתַיִם; שְׁלוֹם שְׁלוֹם לְרַחוּק וְלִקְרוֹב אֹמֵר יְהוָה וּרְפָאתָיו: (ישעיה פרק נז יט)

תַּנְיִינִים אוֹמְרִים: הִלְלוּ אֶת יְהוָה מִן הָאָרֶץ; תַּנְיִינִים, וְכָל תְּהוֹמוֹת: (תהלים פרק קמח ז)

לוֹיֵתָן אוֹמֵר: הוֹדֹו לַיהוָה כִּי טוֹב; כִּי לְעוֹלָם חֲסִידֹו: (תהלים פרק קל א)

דגים אומרים: קול יהוה, על המים אל הכבוד הרעים; יהוה, על מים רבים: (תהלים פרק כט ג)

צפרדע אומרת: ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד:

פרק שירה – פרק חמישי

בהמה דקה טהורה אומרת: מי כמכה באלם יהוה, מי כמכה נאדר בקדש; נורא תהלת עשה פלא: (שמות פרק טו יא)

בהמה גסה טהורה אומרת: הרנינו לאלהים עוזנו; הריעו, לאלהי יעקב: (תהלים פרק פא ב)

בהמה דקה טמאה אומרת: היטיבה יהוה לטובים; ולישירים, בלבותם: (תהלים פרק קכה ד)

בהמה גסה טמאה אומרת: יגיע כפיר כי תאכל, אשריך וטוב לך: (תהלים פרק קכח ב)

גמל אומר: יהוה ממרום ישאג וממעון קדשו יתן קולו, שאג ישאג על נוהו: (ירמיה פרק כה ל)

סוס אומר: הנה כעיני עבדים אל יד אדוניהם, כעיני שפחה אל יד גברתה כן עינינו אל יהוה אלהינו; עד, שיחננו: (תהלים פרק כג ב)

פרד אומר: יודוך יהוה כל מלכי ארץ; כי שמעו, אמרי פיר: (תהלים פרק קלח ד)

חמור אומר: לך יהוה הגדלה והגבורה והתפארת והנצח וההוד, כי כל בשמים ובארץ; לך יהוה הממלכה, והמתנשא לכל לראש: (דברי הימים א, כט יא)

שור אומר: אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת ליהוה, ויאמרו לאמר; אשירה ליהוה כי גאה גאה, סוס ורכבו רמה בים: (שמות פרק טו א)

חיות השדה אומרים: ברוך הטוב והמטיב:

צבי אומר: ואני אשיר עזך וארנן לבקר, חסדך כי היית משגב לי; ומנוס, ביום צר לי: (תהלים פרק נט יז)

פיל אומר: מה גדלו מעשיך יהוה; מאד, עמקו מחשבתך: (תהלים פרק צב ו)

אריה אומר: יהוה כגבור יצא, כאיש מלחמות יעיר קנאה; יריע אף יצריך, על איביו יתגבר: (ישעיה פרק מב יג)

דב אומר: ישאו מדבר ועריו, חצרים תשב קדר; ירנו ישבי סלע, מראש הרים יצוחו; ישימו ליהוה כבוד; ותהלתו באים יגידו: (ישעיה פרק מב יא יב)

זאב אומר: על כל דבר פשע על שור על חמור על שה על שלמה על כל אבדה, אשר יאמר כי הוא זה, עד האלהים, יבא דבר שניהם; אשר ירשיען אלהים, ישלם שנים לרעהו: (שמות פרק כב ח)

שועל אומר: הוי בנה ביתו בלא צדק, ועליוותיו בלא משפט; ברעהו יעבד חנם, ופעלו לא יתן לו: (ירמיה פרק כב יג)

זרזיר אומר: רננו צדיקים ביהוה; לישרים, נאווה תהלה: (תהלים פרק לג א)

חתול אומר: ארדוף אויבי ואשיגם, ולא אשוב עד כלותם: (תהלים יח לח)

פרק שירה – פרק ששי

שרצים אומרים: ישמח ישראל בעשיו; בני ציון, יגילו במלכם: (תהלים פרק קמט ב)

אלים שבשרצים אומרים. אשתך כגפן פריה בירכתי ביתך בנך כשתלי זיתים; סביב, לשלחנך: (תהלים פרק קכח ג)

נחש אומר: סומך יהוה לכל הנפלים; וזוקף, לכל הכפופים: (תהלים פרק קמה יד)

עקרב אומר: טוב יהוה לכל; ורחמיו, על כל מעשיו: (תהלים פרק קמה ט)

שבול אומר: כמו שבול תמס יהלך; נפל אשת, בל חזו שמש: (תהלים פרק נח ט)

נמלה אומרת: לך אל נמלה עצל; ראה דרכיה וחכם: (משלי פרק ו ו)

עכבר אומר: ואתה צדיק, על כל הבא עלי; כי אמת עשית ואני הרשעתי: (נחמיה פרק ט לג)

חלדה אומרת: כל הנשמה תהלל יי, הלל יי: (תהלים קנו)

כלבים אומרים: באו נשתחוו ונכרעה; נברכה, לפני יהוה עשנו: (תהלים פרק צה ו)

ולאחר מכן יאמר הפסוקים האלו:

רבי ישעיה תלמידו של רבי חנינא בן דוסא התענה חמש ושמנים תעניות, אמר כלבים שכתוב בהם והכלבים עדי נפש לא ידעו שבעה יזכו לומר שירה. וענה לו מלאך מן השמים, ואמר לו ישעיה עד מתי אתה מתענה על זה הדבר, שבועה היא מלפני המקום ברוך הוא מיום שגלה סודו לחבוק הנביא לא גלה דבר זה לשום בריה בעולם, אלא בשביל שתלמידו של אדם גדול אתה, שלחוני מן השמים לזדקק אליך, ואמרו כלבים כתיב בהם ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו, ולא עוד אלא שזכו לעבד עורות מצואתם, שכותבין בהם תפלין ומזוזות וספר תורה, על כן זכו לומר שירה. ומה ששאלת חזור לאחוריה ואל תוסיף בדבר הזה עוד, כמו שכתוב שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו: ברוך יי לעולם אמן ואמן. ברוך יי מציון שוכן ירושלים הללויה. ברוך יי אלהים אלהי ישראל עושה נפלאות לבדו. וברוך יי כבודו לעולם וימלא כבודו את כל הארץ אמן ואמן:

ולאחר מכן אומרים בקשה זו:

(מהגאון רבי מרדכי גרוס שליט"א)

רבון כל העולמים, יהי רצון מלפניך יי אלהי ואלהי אבותי, שבזכות "פרק שירה" אשר קריתי ועסקתי, שהוא שירת הדומם הצומח והחי, והמלאכים הקדושים הממנים עליהם מאת ה' יתברך, והתקשרות השכינה עם כל העולמות, וקשור התחתונים עם העליונים, ואמירתו כהקרבת קרבן על גבי המזבח, שתהא שעה זו שעת רחמים, שעת הקשבה, שעת האזנה, ונקראך ותעננו, נעתיר לך והעתר לנו, שתהיה עולה לפניך קריאתנו ועסקנו בפרק שירה, כאלו השגנו כל הסודות הנפלאות והנוראות אשר הם חתומים בו בכל תנאיו. החזירנו בתשובה שלמה לפניך, ונזכה למקום שהנפשות הרוחות והנשמות נחצבות משם, וכאילו עשינו כל מה שמוטל עלינו להשיג, בין בגלגול זה, בין בגלגולים אחרים. ולהיות מן העולים והזוכים לעולם הבא עם שאר צדיקים וחסידים. ומלא כל משאלות לבנו לטובה, (כאן יוסיף לבקש בפרטות מה שצריך) ותהיה עם לבבנו ואמרי פינו בעת מחשבותינו, ועם ידינו בעת מעבדינו. ותשלח ברכה והצלחה והרוחה בכל מעשה ידינו, ומעפר ענינו תקימנו, ומאשפות דלותינו תרוממנו, ובכח השירה יתמתקו כל הגבורות ותתפשט הברכה בכל העולמות. ונזכה לשורר לעתיד לבא. ותשיב שכינתך לעיר קדשך במהרה בימינו, אמן.